

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויהדות

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה

פְּרִשֶׁת צו - חַג פֶּסַח

י"ד' ניסן תשפ"א במוצאי שבת - ליל הסדר

הפטרה: וערבה לה'

יציאת שבת ר"ת 20:11

במוצאי חג ראשון מתחילים ספירת העומר

סוף זמן ברכת הלבנה כל ליל שבת

גיליון 613

יציאת השבת:

19:35

ירושלים: 19:32

כניסת השבת:

18:25

ירושלים: 18:19

צו - המצוות והמצוות

הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

בתורה ישנו ציווי לשמור את המצוות - שלא יחמיצו כמובן, ואולם חכמנו דרשו בהרבה מעבר לדרשה הבסיסית, וכדברי רש"י על אתר (שמות יב, ז): "ושמרתם את המצוות - שלא יבאו לידי חמוץ, מכאן אמרו תפח, תלמוש בצונן. רבי יאשיה אומר: אל תהי קורא את המצוות אלא את המצוות, כדרך שאין מחמיצין את המצוות כך אין מחמיצין את המצוות אלא אם באה לידך עשה אותה מיד".

איך הגיעו מהמילה מצות למצוות? כמו בהרבה מקרים, יש לימוד המסור לנו מדורי דורות הלכה למשה מסיני. עוד יש לומר, אדם הקורא בתורה יראה כי בתוך ספר התורה עצמו אין לא ניקוד ולא סימני פיסוק. הניקוד והטעמים שהם סימני הפיסוק בתורה, מהווים חלק מהפרשנות.

התורה ניתנה להידרש, וכידוע שבעים פנים לתורה, וזוהי דרשתו של רבי יאשיה: "אל תהי קורא את המצוות אלא את המצוות, כדרך שאין מחמיצין את המצוות כך אין מחמיצין את המצוות אלא אם באה לידך עשה אותה מיד". כשם שמצה יש לעשות בזריזות בלי לתת שהות לבצק להחמין, כך בעשיית המצוות, כאשר באה מצווה לידך, יש לעשותה בזריזות בלי להשאיר שהות או לדחותה לזמן מאוחר יותר, שמא לא תזכה לעשותה.

זריזות בעשיית המצוות כמו במצוות, מהווה יסוד הלכתי ומוסרי חשוב בדתנו. בעמדנו ערב חג הפסח, אחר ניקיון הבתים מהחמץ והכשרת הלבבות, נתפלל לפני בוראנו, שיוכנו להיות זריזים בקיום כל המצוות ואף הוא יחיש לנו את הגאולה במהרה, אמן כן יהי רצון.

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנוקמים *
הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שוריק. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריה מספר חשבון: 123459

ליל הסדר ומצוותיו

ליל הסדר הוא לילה עטור הוד, "ליל שימורים הוא הלילה הזה", לילה המשומר מן המזיקים. בלילה בו מסיבים כל בני הבית יחדיו יש סדר ויש מטרה אשר באים לידי ביטוי במצוות הסדר ומנהגיו.

מצווה לספר ביציאת מצרים

מצוות עשה של תורה לספר בנסים ובנפלאות שנעשו לאבותינו במצרים בליל חמישה עשר בניסן, שנאמר "זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים", כמו שנאמר "זכור את יום השבת". ומניין שבליל חמישה עשר? תלמוד לומר "והגדת לבנך ביום ההוא לאמור בעבור זה" - בשעה שיש מצה ומרור מונחים לפניך, ואף על פי שאין לו בן.

אפילו חכמים גדולים חייבים לספר ביציאת מצרים, וכל המאריך בדברים שאירעו ושהיו - הרי זה משובח. מצווה להודיע לבנים, ואפילו לא שאלו, שנאמר "והגדת לבנך". לפי דעתו של בן - אביו מלמדו. כיצד? אם היה קטן או טיפש - אומר לו: 'בני, כולנו היינו עבדים, כמו שפחה זו או כמו עבד זה, במצרים, ובלילה הזה פדה אותנו הקב"ה ויוציאנו לחירות'. ואם היה הבן גדול וחכם - מודיעו מה שאירע לנו במצרים ונסים שנעשו לנו ע"י משה רבנו, הכול לפי דעתו של בן.

וצריך לעשות שינוי בלילה הזה, כדי שיראו הבנים וישאלו ויאמרו "מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות?" עד שישב להם ויאמר להם כך וכך אירע, כך וכך היה. וכיצד משנה? מחלק להם קליות ואגוזים, ועוקרים השולחן מלפניהם קודם שיאכלו, וחוטפים מצה זה מיד זה וכיוצא בדברים האלו. אין לו בן - אשתו שואלתו. אין לו אשה - שואלים זה את זה "מה נשתנה הלילה הזה", ואפילו היו כולם חכמים. היה לבדו - שואל לעצמו "מה נשתנה הלילה הזה".

וצריך להתחיל בגנות ולסיים בשבח. כיצד? מתחיל ומספר שבתחילה - בימי תרח ומלפניו - היו אבותינו כופרים וטועים אחר ההבל, ורודפים אחר עבודת אלילים. ומסיים בדת האמת - שקירבנו המקום לו והבדילנו מהאומות וקירבנו לייחודו. וכן מתחיל ומודיע שעבדים היינו לפרעה במצרים וכל הרעה שגמלנו, ומסיים בנסים ובנפלאות שנעשו לנו ובחירותנו. והוא שידרוש מ"ארמי אובד אבי" עד שיגמור כל הפרשה. וכל המוסיף ומאריך בדרש פרשה זו - הרי זה משובח.

פסח מצה ומרור

כל מי שלא אמר שלושה דברים אלו בליל חמישה עשר, לא יצא ידי חובתו. ואלו הם: פסח, מצה ומרור. "פסח" - על שום שפסח המקום על בתי אבותינו במצרים, שנאמר "ואמרתם זבח פסח הוא לה'" וגו'. "מרור" - על שום שמיררו המצרים את חיי אבותינו במצרים. "מצה" - על שם שנגאלו. ודברים אלו כולם נקראים "הגדה".

אנו יצאנו ממצרים

בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא עצמו יצא עתה משעבוד מצרים, שנאמר "ואותנו הוציא משם" וגו'. ועל דבר זה ציווה הקב"ה בתורה, "וזכרת כי עבד היית" - כלומר: כאילו אתה בעצמך היית עבד ויצאת לחירות ונפדית.

לפיכך, כשסועד אדם בלילה הזה צריך לאכול ולשתות כשהוא מיסב דרך חירות. וכל אחד ואחד, בין אנשים בין נשים - חייב לשתות בלילה הזה ארבע כוסות של יין. אין פוחתים לו מהן, ואפילו עני המתפרנס מן הצדקה לא יפחתו לו מארבע כוסות. שיעור כל כוס - רביעית.

הסבה

אפילו עני שבישראל לא יאכל עד שיסב. אישה אינה צריכה הסיבה, ואם אישה חשובה היא - צריכה הסיבה. וכן אצל אביו והשמש בפני רבו - צריכים הסיבה. אבל תלמיד בפני רבו אינו מיסב אלא אם כן נתן לו רבו רשות. והסיבת ימין אינה הסיבה, וכן המיסב על עורפו או על פניו אין זו הסיבה. ואימתי צריכים הסיבה? בשעת אכילת כזית מצה ובשתיית ארבע כוסות אלו. ושאר אכילתו ושתייתו - אם היסב - הרי זה משובה, ואם לאו - אינו צריך.

ארבע כוסות

ארבע כוסות אלו צריך למזוג אותן כדי שתהיה שתייה ערבה, הכול לפי היין ולפי דעת השותה. ולא יפחת בארבעתן מרביעית יין חי. שתה ארבע כוסות אלו מיין שאינו מזוג - יצא ידי ארבע כוסות ולא יצא ידי חירות. שתה ארבע כוסות מזוגות בבת אחת - ידי חירות יצא, ידי ארבע כוסות לא יצא. ואם שתה רוב מכל כוס - יצא. כל כוס וכוס מארבע כוסות הללו מברך עליה ברכה בפני עצמה. כוס ראשונה - אומר עליה קידוש היום. כוס שנייה - קורא עליה את ההגדה. כוס שלישית - מברך עליה ברכת המזון. כוס רביעית - גומר עליה את ההלל ומברך עליה ברכת השיר. ובין הכוסות האלו, אם רצה לשתות - שותה; בין שלישית לרביעית אינו שותה. (מלשון הרמב"ם).

קידוש לפסח שחל במוצאי שבת:

כשחל ליל הסדר במוצאי שבת קודש מקדשין יקנה"ז ראשי תיבות יין, קידוש, נר, הבדלה, זמן:
אלה מועדי ה' מקראי קדש, אשר תקראו אתם במועדם: וידבר משה את מועדי ה', אל בני ישראל:
סברי מרנן: ועונים - לחיים:

ברוך אתה י'הוה א'להינו מלך העולם, בורא פרי הגפן:

ברוך אתה י'הוה א'להינו מלך העולם אשר בחר בנו מכל עם ורוממנו מכל לשון וקדשנו
במצותיו. ונתת לנו י'הוה א'להינו באהבה מועדים לשמחה חגים וזמנים לששון את יום חג
המצות הזה זמן חרותנו מקרא קדש זכר ליציאת מצרים. כי בנו בחרת ואותנו קדשית מכל
העמים. ומועדי קדשך בשמחה ובששון הנחת לנו. ברוך אתה י'הוה מקדש ישראל והזמנים:

מברך על הנר: ברוך אתה י'הוה א'להינו מלך העולם בורא מאורי האש:

ברוך אתה י'הוה א'להינו מלך העולם המבדיל בין קדש לחל בין אור לחשך בין ישראל
לעמים בין יום השביעי לששת ימי המעשה. בין קדשת שבת לקדשת יום טוב הבדלת. ואת
יום השביעי מששת ימי המעשה קדשת. הבדלת וקדשת את עמך ישראל בקדשתך: ברוך
אתה י'הוה המבדיל בין קדש לקדש:

ברוך אתה י'הוה א'להינו מלך העולם, שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה:

ושותה בהסיבת שמאל ואינו מברך ברכה אחרונה:

מהלכות ערב פסח שחל בשבת

א. בלילה שלפני ערב פסח בודקין את החמץ, והשנה מקדימים ליום חמישי בלילה (ליל שישי). וחייבין לבדוק מיד בתחילת הלילה. ואסור להתחיל לאכול או לעשות שום מלאכה חצי שעה קודם הלילה: אין בודקין אלא בנר של שעווה יחיד. ולא בנר קלוע משום דהוי כאבוקה. קודם שמתחיל לבדוק בברך בכוונה ובשמחה "על ביעור חמץ", ויתחיל לבדוק היטב: **ברוך אתה יי, אלהינו מלך העולם, אשר קדשנו במצותיו וצונו על ביעור חמץ:** ואע"פ שעתה עדיין אינו מבערו, מכל מקום מברך על ביעור, לפי שמיד לאחר הבדיקה יבטל את החמץ שאינו ידוע לו, והוא הביעור לחמץ שאינו ידוע לו, (ואפילו ששנה זו הביטול הסופי הוא ביום שבת בבוקר). ולא יפסיק בין הברכה לתחילת הבדיקה.

ב. אחר הבדיקה יבטל החמץ, והוא מצות עשה דרבנן. וצריך להבין את ענין הביטול, שהוא מפקיר את כל החמץ שברשותו שלא ראהו. ומלת "חמירא" כוללת חמץ ושאר: ואחר כך יאמר בקול שלוש פעמים: **כל חמירא דאיפא ברשותי. דלא חזיתיה ודלא בערתייה, לבטיל ולחיי** [בפעם השלישית נכון להוסיף: **הפקר**] **כעפרא דארעא:** ופירושו בלשון הקודש: **כל חמץ ושאר שיש ברשותי, שלא ראיתיו ושלא בערתי, יתבטל ויהיה** [הפקר] **כעפר הארץ:**

ג. שורפים את החמץ ביום שישי עד השעה 11:30, ניתן להשאיר מזון שתי סעודות עבור ליל שבת וסעודת הבוקר, וכדאי פיתות או לחמניות שאינם עושים פירורים רבים. סוף זמן אכילת חמץ בשבת בבוקר עד השעה: 10:00 בבוקר. את הנותר יש להשליך לפח האשפה מחוץ לביתו או לשירותים. אחר כך יאמר הביטול כדלעיל עד השעה 11:30.

ד. טוב ורצוי שכל המאכלים לשבת יהיו כשרים לפסח ולאכול בכלים חד פעמיים. ויש נוהגים שאינם משאירים חמץ כלל ובעיקר במקום בו יש ילדים קטנים. ולחם משנה יעשו על מצה עשירה שנילושה במי פירות או במצת מכונה שלימה כשרה לפסח מטוגנת וכך לא יעברו על המנהג שלא לאכול מצה קודם ליל הסדר. ובליל הסדר יקפידו על מצה שמורה עבודת יד שבה יוצאים ידי חובה. ה. ערב שבת מדליקים נר נשמה גדול ממנו ידליקו במוצאי שבת את נרות החג ועליו יבדילו בקידוש ליל חג הפסח. יש לבדוק את החסה והכרפס ביום שישי. אין להכין משבת לחג. ניתן להתחיל ולערוך שולחן וכד' החל מהשעה 19:00 אך אין לעשות מלאכה אסורה מהתורה עד צאת השבת בשעה 19:30 ובצאת החג יאמרו: **המבדיל בין קודש לקודש ויכינו לסעודת החג.**

לעילוי נשמת אמו"ר רבי יצחק שושן זצ"ל - נלב"ע יב' תמוז תשע"ז

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

עלון זה מוקדש:

ל**היפות**: אברהם ולאד צימרון, שרה בת שמחה. ציפורה ודושע לוי. ביבה אלימלך. ישי חלוי. עור בן עישה. תקוה בת עזיה. אלנה בת גאן, אסנת בת דובת. מול בת ענלה. אברהם בן רחל. ורדים בן סולמנה. דריל בן אביעל. אלינה בת סליחה. ישי ורחל לוי. חנה בת וזורה. מיטל מוריה אדרי. יוסף בן מייכל. שמעון איוולא. יצחק דרעי ז"ר. **להתורות נעדי צה"ל ושבינו ובהם:** אורון שאול, דוד גולדין, גיא חבר, רון ארד, יהודה כץ, צבי פלדמן. **לעילוי נשמת:** הגר"ע יוסף זצוק"ל. הגר"מ אליהו זצוק"ל. רבי מסעוד מלול זצ"ל. רבי יצחק שושן זצ"ל. רבי יעקב שושן. יונה יונה. סופר מנחם. יעקב בנציון. מוקים חיים דרעי. הרב אברהם צוקרמן. נדיר נחום. ישראל אברהם נתן. שלמה בן מרים. יצחק ועמרים אטיאס. אורן מועלם. אליהו טויטו. דוד גרוסברג. עמוס דמרי. רוי שלמה. סימנטוב משה יהודה. יצחק ז'ק בן סוליקה. נעים משה. אהרן מורח. יצחק ושמחה אילון. נסים וסוליקה שושן. נדריה שמעון. יפה גורי. לוי שבת. חנה יצחק. אסתר חדר. אסתר בת תורא. אליהו בת פריחה. מרים קדושים. תרצה זגרון. אסתר וענבר נחום. דן ונעה דרעי. דניאל אלימלך. יצחק ולאד אסתר. אליהו אדרי. עזיה מועלם. רות יעקב. חיה רחל לוי. יונה שרעבי. מרים יהודה. שמואל למברגר. נעמה בת מנודה. עליה מועלם. עליה כהן. שרה אוליאל. אברהם אדרי. יוסף אלקובי. מיכאל וענקין. חסיבה ששפטוש. עישה דוד. ברכה סופן. כמיה דידי. כמיה כהן. אליס טובול. מרים בת רחל. אליה שחר ז"ל.

ולע"ה הנספים בשווא ובהם: אלכסנדר שגדור, שושנה רוז, רפאל פרייז, וציציליה צילה לבית משפחת צימרון הי"ד.

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

אין לעין בעלון זה בשעת התפילה